

3

4. října 2002

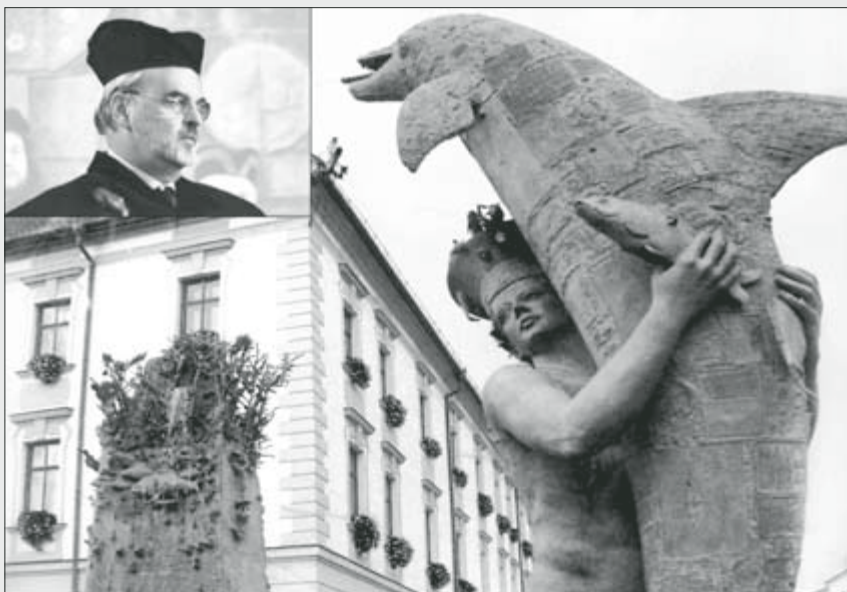
ROČNÍK 12

V ČÍSLE:

**Prof. U. Pfeifer hostem LF UP •
Sdělení ke kauze Globus •
Absolvent světového věhlasu**

Olomoucké veřejnosti byla slavnostně „předána“ Arionova kašna, jejímž autorem je Ivan Theimer. Dílo olomouckého rodáka, významného sochaře, grafika, malíře a kreslíře, si Olomoučané mohli poprvé prohlédnout v páteční odpoledne (27. 9.), kdy byla kašna za účasti tvůrce, významného představitele současného výtvarného umění, odhalena. Ivanu Theimerovi udělila v roce 1998 Univerzita Palackého čestný doktorát, a to v oboru výtvarné umění. Už tenkrát prohlásil, že Olomouci sedmá kašna chybí. „Sedmá kašna, to je sedmý den v týdnu“, řekl tehdy Žurnálu UP významný sochař.

-red-, foto -tj- ▶

Dobrá zpráva z Ústavu patologie

■ V pátek 20. 9. utichl stavební ruch v prostorách provozního (pítevního) traktu Ústavu patologie na Teoretických ústavěch LF UP. Pracovníci ústavu a studenti medicíny se tak po 42 letech dočkali radikálního zlepšení pracovních a studijních podmínek. Od nového semestru budou využívat nově adaptované výukové prostory, které se nacházejí v tomto traktu. Pracovníci ústavu ocení hygienické filtry pro vstup do infekčních prostor. Rekonstrukce (v hodnotě cca 14 mil. Kč) zajistila také účinné větrání všech místností, kde se pracuje s dráždivými a kancerogenními látkami i s organickými rozpouštědly. Firma GEMO zvládla rekonstrukci v rekordně krátkém čase – během výukových prázdnin. Dřívější hygienicky závadné pracoviště patologie se zastaralým vybavením se změnilo od základu.

Nové adaptované prostory plně odpovídají evropskému standardu i všem etickým principům. Ve vývoji olomoucké patologie představují podle přednosti ústavu prof. Z. Koláře *obrovský kvalitativní skok, umožňující podstatné zkvalitnění diagnostické a výukové práce. Velký dík za to, řekl prof. Kolář, patří nejen Univerzitě Palackého a její Lékařské fakultě,*

kteří nesla největší díl nákladů na rekonstrukci, ale i Magistrátu statutárního města Olomouce a jeho zdravotní komisi, které významně přispěly udělením finančního grantu na technologické vybavení.

Laická veřejnost by měla vědět, že už hodně dávno neplatí úsloví „patolog ví všechno, ale pozdě“. Postmortální diagnostika představuje jen velmi malý zlomek práce patologa, ale je stále nezastupitelná při výuce nových lékařů a při kontrole diagnostické úrovně ve Fakultní nemocnici Olomouc. Hlavní objem práce patologa je zaměřen na diagnostiku onemocnění živých pacientů a jeho výsledky často rozhodují o osudu pacientů tím, že významně ovlivňují výběr optimálního způsobu léčby. Kliničtí lékaři to pocítují přímo i nepřímo při své denní práci a pacienti při návštěvách u svých lékařů. Drobné vzorky tkání odebrané z těla pacienta vyšetřuje patolog mikroskopicky s použitím bohatého arzenálu laboratorních metod, od klasických metod barvicích po moderní postupy imunohistochemické a molekulárně biologické. Vzorky s označením statim (ihned) se vyšetřují okamžitě. Jsou např. z průběhu chirurgického zákroku a rozhodují o radikálnosti provedené operace.

Slavnostního otevření a prohlídky provozního traktu se účastnili rektorka UP a předseda AS UP, vedení Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice, představitel městského magistrátu, zdravotní komise, přednostové některých klinik a ústavů a další hosté. Byl jsem tam také. Překvapila mě prostornost nových místností (vznikla zrušením chodby), jejich svěží barevnost s převládající zelenou, žlutou a bílou, a hlavně jejich účelné funkční rozmístění, včetně moderně vybavené místnosti pro ústavní archiv – nesmírně důležitý zdroj informací a materiálu pro vědecky a odborně pracující lékaře všech specializací.

Prof. M. Hejtmánek, LF UP
Foto V. Štamfest

Konference EUPRIO 2002

■ Více než 250 účastníků z 25 zemí se účastnilo letošní konference EUPRIO (*European Universities Public Relations and Information Officers Association*) v Barceloně, která proběhla ve dnech 5. – 8. 9. Zaměstnanci evropských univerzit, kteří pracují v oblasti vnitřních a vnějších vztahů, se sešli, aby se podělili o své zkušenosti. Letošním tématem byla komunikace jako strategie k dosažení kvality.

Hovořilo se o plánování, strategiích a vytváření si cílů v oblasti rozvoje PR univerzity a o klíčové úloze evaluace. Zajímavý byl například příspěvek prof. S. Blochové-Nevitteové (hosta z Kanady), která hovořila o nutnosti zlepšení zejména vnitřní komunikace. Podle jejích slov mají velké instituce sklony se štěpit na menší útvary, mezi nimiž vážně komunikace. Univerzity pak mívají potíže při prezentaci navenek. *Pokud chcete zlepšit kvalitu, mluvit nejprve s lidmi kolem sebe, uvedla na závěr.*

Blok workshopů o roli médií na univerzitách obohatil účastníky skvělou prezentací časopisu *University of Edinburgh EDIT*, který svým kontroverzním pojetím (obálka, grafická úprava, volba témat článků) dokáže konkurovat časopisům na stáncích, aniž by se musel přizpůsobovat bulváru.

Organizace EUPRIO poskytuje pomoc i nečlenům, tedy účastníkům z východoevropských zemí, jimž poskytuje stipendium pro účast na konferencích. Přátelská atmosféra konference v Barceloně umožnila snadné navázání vztahů účastníků a především možnost setkat se s kolegy, kteří se potýkají s podobnými problémy v jiných zemích.

Mgr. D. Agnew, redaktor [www.stranek UP](http://www.stranek.up.cz)

Výzva pro kandidáty na funkci rektora

■ Akademický senát UP v Olomouci se touto formou obrací na kandidáty na funkci rektora UP, aby – pokud mají zájem – využili možnosti a prezentovali akademické obci své vize dalšího rozvoje UP prostřednictvím přílohy Žurnálu UP, která vyjde 18. 10. 2002. Materiál (v rozsahu cca 60 řádků) je třeba předat redakci časopisu do 14. 10. 2002.

Doc. L. Ludíková, CSc.,
předsedkyně Volební komise AS UP

Vyhlášení volby kandidáta na funkci děkana Lékařské fakulty UP

Komise Akademického senátu LF UP pro volbu kandidáta na děkana pro nové funkční období vyhláší následující harmonogram kroků k volbě kandidáta na jmenování děkanem LF UP:

- 25. 9. 2002 – vyhlášení voleb;
- 18. 10. 2002 – ukončení přijímání návrhů kandidátů na funkci děkana; do tohoto data, včetně 18. 10. 2002, je možno podávat návrhy na kandidáty na funkci děkana; každý člen nebo skupina členů akademické obce LF UP má právo podat svůj návrh na kandidáta na funkci děkana, návrh se podává písemně AS fakulty (předsedovi AS LF UP);
- 29. 10. 2002 – setkání akademické obce LF UP s kandidáty ve 13 hod. ve velké posluchárně Teoretických ústavů LF UP;
- 5. 11. 2002 – volba kandidáta na funkci děkana LF UP.

-lfup-

Vyhlášení řízení o návrhu na jmenování děkanem Pedagogické fakulty UP

Akademický senát PdF UP v Olomouci, v souladu s článkem 36 odst. 1 Volebního a jednacího řádu AS PdF UP, vyhláší řízení o návrhu na jmenování děkanem PdF UP. Pro účely řízení zvolil AS PdF UP ze svých členů zvláštní komisi ve složení RNDr. A. Stopenová, CSc. (KMT), PhDr. M. Klement (KTE), Z. Vilímeček (2. r. U1SP).

Podat návrh na kandidáta na funkci děkana má právo každý člen nebo skupina členů akademické obce PdF UP. Návrh musí být podán písemně do 23. 10. 2002. Místem odevzdání návrhů je kancelář AS PdF UP (Žižkovo náměstí 5, 1. poschodí vpravo).

Představení kandidátů na funkci děkana PdF UP se bude konat dne 30. 10. 2002 ve 13.30 hod. v aule PdF UP.

Volba kandidáta na funkci děkana se uskuteční dne 13. 11. 2002 na zasedání AS PdF UP.

-pdf-

Jen několik řádků

Zprávy dobré a lepší

„Velmi nám chybí dobré zprávy“, píše rektorka UP prof. J. Mačáková v Žurnálu UP (č.1, str. 4). Co to však je dobrá zpráva? A co zpráva lepší než dobrá? Tím chci naznačit, že dobré zprávy mají svou vnitřní kategorizaci a hierarchii, a obojí hodně závisí na vnímání. Mám za to, že jsme si navykli přijímat jako dobrou zprávu to, co viditelně přispívá k extenzivnímu růstu univerzity – např. novou budovu či učebnu, další kolej, další počítače, nákup moderního přístroje, zbudování nového oddělení či laboratoře, zavedení dalších studijních programů a směrů atp. Nic proti tomu, je opravdu radostné o tom číst a vidět to dokonce na vlastní oči. Jenže – což to nejsou pouhé, byť nákladné a důležité, prostředky pro zkvalitnění práce? Nemáme tendenci zaměřovat příliš často prostředek za cíl? Zbudování moderní laboratoře a získání vydatného výzkumného grantu – i to jsou přece jen prostředky k dosažení vyššího cíle. A tím jsou konkrétní výsledky – měřitelné, doložitelné a uznávané. Na poli vědeckého výzkumu mají podobu vědeckých publikací a patentových osvědčení. Tam je to jasné. Jakou podobu ale mají na poli vzdělávacích a výchovných aktivit? Zdá se mi mlhavá. Určitě se nevyhýbáme pátrání po tom, jak a kde se naši absolventi uplatňují. Nedávná anketa Žurnálu na toto téma ostatně leccos naznačila, mj. překvapivě rozdílné chápání samé nutnosti se o to vůbec zajímat.

M. Hejtmánek

Prof. U. Pfeifer hostem Lékařské fakulty UP

■ Nestává se tak často, abychom mohli přivítat významného hosta z ciziny na začátku akademického roku s přednáškou o systému a organizaci studia na lékařských fakultách v jeho zemi.

Prof. Pfeifer patří k významným osobnostem německé patologie. Byl více než dvacet roků vedoucím Ústavu patologie Univerzity v Bonnu, zastával funkci děkana, působil jako prezident Německé společnosti patologů a měl řadu dalších významných funkcí. My jsme se s panem profesorem seznámili při našich každoročních návštěvách Symposia německé sekce IAP (International Academy of Pathology) v Bonnu. Je vedoucím sekretariátu této významné společnosti, která hned po pádu železné opony navázala oficiální kontakty se společnostmi patologů zemí „východního bloku“, zvala je k účasti na zasedáních a účastníky při pobytu v Bonnu výrazně podporovala. Pokud to bylo jenom trochu možné, navštívili jsme Ústav patologie a pana profesora, konzultovali jsme některé komplikované bioptické případy a musím říci, že jsme byli vždy vlídně a přátelsky přijati. Prof. Pfeifer projevoval živý zájem o českou patologii. Pokud jde o odborné zaměření, patří k předním evropským a světovým odborníkům na nemoci jater. V Bonnu jsme byli svědky jeho skvělé půldenní přednášky o nádorech jater, kterou sledovalo více než tisíc účastníků. Všichni obdrželi handouty s podrobným popisem probíraných případů. Poprvé zde byly vloženy velice instruktivní barevné fotografie, které pozvedly celé dílo na monografickou úroveň. Zkrácenou verzi přednášky mohli vyslechnout účastníci meziregionálního bioptického semináře, který se konal 26. 9. – 27. 9. v Opavě.

V Olomouci ve středu 25. 9. v rámci zasedání Spolku lékařů prof. Pfeifer přednášel o systému a organizaci studia na lékařských fakultách v Německu

a o struktuře ústavů patologie. U našeho souseda je systém studia výrazně odlišný od našeho systému. Pro mě bylo potěšujícím zjištěním, že přednáška vzbudila zájem studentů, kteří v poměrně hojném počtu zasedání spolku navštívili. Bohužel však podobný zájem o nebyl vidět u učitelů a jejich účast byla malá. Obzvláště potěšující je, že se v diskusi naši studenti dovedli zeptat na věci, které je zajímaly. Přednáškové odpoledne podpořily firmy Laboratories Fournier a Baxter oncology, za což jim patří dík.

Prof. J. Mačák, LF UP

◀ Při svém pobytu na UP navštívil prof. U. Pfeifer také rektorku UP prof. J. Mačákovou, CSc.

Foto -tj-

Anne Ducrey: podruhé v Olomouci

■ Když jsem loni byla pozvána na mezinárodní seminář Ecole doctorale, hledala jsem na mapě, kdeže ta Olomouc vlastně je, světila se nám Anne Ducrey z Univerzity Charlese de Gaulla v Lille. Minulý týden přednesla na Katedře romanistiky FF UP cyklus přednášek z francouzské literatury 19. a 20. století (Hugo, Dumas, Camus, Maeterlinck). Její dojmy? Krásná univerzita, srdečné přijetí, velký zájem ze strany studentů i kolegů z francouzské sekce.

-juv-, foto -tj-

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství členem ENNE

■ Počátkem září se v prostorách Ústavu teorie a praxe ošetrovatelství LF UP a v jeho informačním centru konalo jednání členů The European Network in Nursing Higher Education (ENNE). Tato síť odborníků se soustředí na implemetaci metod problémové výuky do studijních programů, na rozvoj studentských i pedagogických mobilít a na realizaci čtrnáctidenních pracovních setkání studentů a pedagogů zapojených institucí. (Blíže informace je možné získat na internetové adrese <http://www.spt.fi/enne/>.)

Čtyřdenní schůzky v Olomouci se zúčastnili pedagogové z řady vysokých škol zaměřených na vzdělávání v ošetrovatelství. Seznam dosavadních partnerských pracovišť z Belgie, Finska, Holandska, Itálie, Španělska, Švédska a Velké Británie byl rozšířen přiznáním regulérního členství našemu ústavu. Mezi témata setkání patřila kromě již zmíněného PBL patřila také problematika diferencovaných přístupů v ošetrovatelství, perspektivy rozvoje oboru a ošetrovatelství multikulturní.

Mgr. J. Marečková, Ph.D.,
Ústav teorie a praxe ošetrovatelství, LF UP

Houby jako modelové organismy ve výzkumu a biotechnologii

■ Ve dnech 5. a 6. 9. proběhl na Lékařské fakultě UP dvoudenní seminář věnovaný experimentálnímu výzkumu v oblasti mykologie. Pořadatelem byla komise experimentální mykologie, společný orgán Československé společnosti mikrobiologické a České vědecké společnosti pro mykologii, organizaci převzal Ústav biologie LF UP. Seminář navázal na stejnojmennou akci z roku 1999, která byla hodnocena jako úspěšná. Program se skládal ze čtyř tematických celků: biochemie, biotechnologie a genetika hub, dále fytopatogenní houby, houby patogenní pro člověka a konečně mykologie potravin a výzkum mykotoxinů. Seminář

se zúčastnilo 42 vědeckých pracovníků, z toho 16 ze Slovenské republiky. Bylo předneseno pět úvodních referátů, 20 ústních sdělení a vystaveno 24 sdělení plakátových; abstrakta všech příspěvků budou publikována anglicky v časopise *Czech Mycology*.

Mykologický seminář byl setkáním pracovníků zabývajících se houbami jako objekty experimentálního výzkumu z řady pracovišť ČR a SR a poskytl fórum pro jejich seznámení a vzájemnou diskusi výsledků. Účastníci se vesměs vyjadřovali pro opakování podobných akcí v budoucnu.

Dr. J. Kunert, LF UP

Tradičně netradiční spolupráce

■ Katedra českého jazyka a literatury PdF UP úzce spolupracuje nejen se základními školami Olomoucká, ale i se školami dalších okresů. Již druhým rokem se realizují úzké kontakty s 8. základní školou ve Frýdku-Místku. Katedra připravuje pro učitele okresu Frýdek-Místek vzdělávací akce organizované učitelkou této školy Mgr. E. Brudíkovou, která je členkou zkušební komise u státních závěrečných zkoušek z českého jazyka a literatury na naší fakultě. Tato činnost se setkává u učitelské i neučitelské veřejnosti s velkým ohlasem.

V letošním školním roce jsme zahájili naši spolupráci dne 17. 9., kdy proběhlo neformální setkání pracovníků Katedry českého jazyka a literatury s ředitelkou 8. základní školy PaedDr. M. Rojkovou, zástupci ředitele Mgr. I. Novákovou a PaedDr. J. Rozehnalem, organizátorkou celé akce Mgr. E. Brudíkovou a se všemi češtináři této školy. Vzájemně jednání bylo zahájeno kulturním programem, který připravili žáci a učitelé této školy. Současně byl prodiskutován předložený projekt spolupráce na příští období.

Po dopoledním pracovním jednání na základní škole zorganizovali kolegové z Frýdku-Místku pro pracovníky katedry exkurzi do kraje Leoše Janáčka. K dobré pohodě přispěla procházka zámeckou oborou

a malebnými uličkami podbeskydského městečka Hukvaldy. Hluboký dojem ve všech zanechala návštěva domu Leoše Janáčka, umocněná poslechem jeho hudby.

Jsmo přesvědčeni o tom, že spolupráce Katedry českého jazyka a literatury s 8. základní školou ve Frýdku-Místku přispěje k oboustrannému obohacení, bližšímu kontaktu s výukou na základní škole a vzájemné výměně zkušeností. Předpokládáme pokračování našich kontaktů na obou učitelských pracovištích.

Podrobnější informace mohou zájemci získat na internetových stránkách, a to na indexové (úvodní) stránce Katedry českého jazyka a literatury <http://kcjl.upol.cz>.

Mgr. J. Juřicová,

Katedra českého jazyka a literatury PdF UP

▲ Dne 24. září obdrželi stříbrnou medaili za zásluhy o rozvoj UP F. Herberk, vedoucí menzy SKM UP, a L. Domanská, šéfkuchařka SKM UP. Ocenění jim bylo předáno v pracovně rektorky Univerzity Palackého prof. J. Mačákové, a to u příležitosti ukončení výkonu jejich funkce. Oba se významně podíleli na rozvoji a modernizaci vysokoškolské menzy.

-red- foto -tj-

Bronzové medaile J. Janského na Přírodovědecké fakultě UP

■ Bronzovou medailí prof. Jana Janského oceňují Český červený kříž ty, kteří již desetkrát poskytli svou krv k záchraně zdraví či života našich spoluobčanů. Na zasedání Akademického senátu PŘF UP již tradičně předal děkan PŘF UP prof. J. Lasovský, CSc., toto vyznamenání studentům PŘF UP J. Dvořákoví a J. Stodolovi. Při této příležitosti jim poděkoval za lidský přístup, kterým reprezentují Univerzitu Palackého na veřejnosti. Současně byly oceněným předány dárky od PŘF UP a ČČK.

Dr. M. Jukl, předseda 5. MS ČČK

O ČEM SE MLUVÍ

Sdělení akademické veřejnosti UP ke kauze Globus

Ve věci dekorativního díla Alfreda Habermanna, které má být umístěno na hlavním nádvoří Uměleckého centra UP, zaujímají katedry UC UP toto stanovisko:

Jsmo proti této akci, od samého počátku jsme požadovali v jednáních s rektorem a architekty zachování čistoty a neutrálnosti interiérů a exteriérů, a to z výukových důvodů, pro nás zásadních. V plánech, které jsme měli k dispozici, nebyla podobná realizace zakreslena. O její existenci jsme se dověděli náhodou krátce před prázdninami 2002, přičemž rozhodnutí o umístění díla padlo na Rektorátě UP už v červnu 2000.

Konstatujeme, že nikdo nám dodnes uspokojivě nevysvětlil, proč celý záměr probíhal v utajení a nebyl konzultován s uživateli, tedy s příslušnými katedrami a fakultami. Běžné se u nás vypisují výběrová řízení i u menších výtvarných děl, v komisích zasedají odborníci z oblasti výtvarných umění včetně architektury. Mezi nimi jsou i někteří členové kateder Uměleckého centra UP. Dělá se to i tehdy, když to zákon nevyžaduje: jde totiž obvykle o prestižní záležitost instituce i umělce samotného. Nikdo nám dosud nezdůvodnil, proč se o zakázce v nemalé hodnotě 1,8 mil. Kč určené pro UP nerozhodlo v podobném veřejném výběrovém řízení, a jak se mohlo stát, že požadavky na dílo formuloval, dotyčného umělce vybral a dílo na uvedenou částku ocenil úředník Rektorátu UP, který je v oblasti výtvarných umění naprostým laikem.

Při rekonstrukci konviku se vícekrát stalo, že jsme byli vylučováni z rozhodování a že se věci odehrávaly bez nás a bez našeho souhlasu. Má to svoje důsled-

ky: nejsou peníze na úplné vybavení nových pracovišť, kolaudace objektu proběhla tak lajdáckým způsobem, že řada poslucháren a zařízení není funkční, část výuky nelze v nejbližší době zahájit nebo jsme ji museli po zahájení zrušit, mj. z akustických důvodů, na které jsme upozorňovali. Se vši odpovědností po této zkušenosti prohlašujeme, že o profilu naší univerzity mohou libovolně rozhodovat nekompetentní lidé, aniž je bráno v úvahu stanovisko odborníků, které univerzita má. Za vyvrcholení celého případu považujeme rozhodnutí rektorky UP o umístění dekorativního díla do prostoru „na zkoušku“. Podobnou zkoušku osazení patrně několikrátunového monumentu, nehledě na finanční náklady, považujeme za absurdní. Zkouškou naší odolnosti bylo několik jednání s představiteli Rektorátu UP, která vždy dopadla stejně: je nám vnucováno kvaziúmelecké dílo, které nikdo nechce. Učit a pracovat v konviktu však budeme my.

Konstatujeme, že nebyl vzat v úvahu ani postoj studentů, kteří svůj nesouhlas vyjádřili v petičích zaslaných rektorce UP. Nechápeme, že takový způsob rozhodování o osudu nových univerzitních pracovišť, který diskredituje samosprávnou akademickou demokracii, pokládá za možný její nejvyšší volený akademický funkcionář.

Za Katedru dějin umění FF: prof. M. Togner
Za Katedru muzikologie FF: PhDr. S. Tesař
Za Katedru teorie a dějin dramatických umění FF: doc. J. Štefanides, předseda rady UC UP
Za Katedru hudební výchovy PdF: prof. K. Steinmetz, CSc.
Za Katedru výtvarné výchovy PdF: doc. H. Myslivečková, CSc.

Mimořádná povodňová stipendia

Stejně jako v roce 1997 po velkých červencových povodních na Moravě a ve východních Čechách, rozhodla správní rada nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“ na svém zasedání 2. 9. 2002 o vyhlášení mimořádných povodňových stipendií. V akademickém roce 2002/2003 bude uděleno celkem 50 stipendií, každé v celkové částce 16 000 Kč.

Podmínky: a) žadatel je prokazatelně úspěšným studentem, b) rodiče přišli o možnost trvalého bydlení v důsledku povodní (ztráta nemovitosti, vystěhování z bytu), nemohou v dosavadní míře podporovat studenta při studiu na vysoké škole, a student se tak dostal do mimořádných sociálních potíží.

Správní rada Nadání se seje v roce 2002 k jednání 14. 10. a 16. 12. Žádosti se přijímají do 7. 10. a 9. 12. 2002.

-red-

Studenti se sejdou s rektorkou UP

V úterý 15. 10. se ve velké zasedací místnosti RUP uskuteční setkání rektorky se studenty UP. Stejně jako na minulá setkání jsou zváni zástupci studentů v Akademickém senátu UP, v akademických senátech fakult, v Kolegiu rektorky UP, v kolegiích děkanů, v kolejních radách, zástupci spolků studentů, případně další zájemci. Limit představuje pouze kapacita místnosti. Rektorka UP uvítá návrhy na náměty do diskuse.

-rup-

Prof. T. Halík v Olomouci

Moravsko-slezská křesťanská akademie Olomouc zve na přednášku prof. T. Halíka, prezidenta České křesťanské akademie, profesora FF UK, který bude hovořit na téma *Proměny vztahu mezi vírou a náboženstvím*. Přednáška se koná v pondělí 7. 10. 2002 v 17 hod. ve velkém sále arcibiskupské kurie v Olomouci, Biskupské nám. 2.

-mska-

Přednášky dr. R. Omeljaška

Katedra slavistiky FF UP zve na přednášky „Černobylská katastrofa a její následky“ a „Záchrana kulturního dědictví v zóně černobylské katastrofy“, které přednese dr. R. Omeljaško, hlavní odborník Ministerstva Ukrajiny v záležitostech ochrany obyvatelstva před následky havárie v černobylské atomové elektrárně (AE), vedoucí historicko-kulturní expedice pro Černobyl. Přednášky se konají v pondělí a v úterý 7. a 8. 10. ve 13.15 hod. (multimediální učebna Katedry bohemistiky FF UP). První přednáška bude v ruštině, druhá v ukrajinštině.

-an-

Pozvánka na putovní výstavu

Katedry historie, dějin umění a klasické filologie FF UP organizují v pátek 11. 10. 2002 jednodenní zájezd do Bratislavy. Cílem zájezdu je návštěva výstavy „Střed Evropy kolem roku 1000“. Jedná se o společnou putovní výstavu SRN, ČR, SR, Maďarska a Polska, která má teď v Bratislavě svou poslední stanici (do 20. 10.).

Výstava nabízí výborný přehled kultury, umění a politické situace střední Evropy v té době. Podrobnosti lze prohlednout na webové stránce Slovenského národního muzea <http://212.89.228.99/europa1000/> nebo http://www.snm-hm.sk/sk_text/vystavex.html.

Cena zájezdu je 300 Kč (včetně vstupného na výstavu a dopravy do Bratislavy). Autobus odjede v pátek 11. 10. z Křížkovského 10 v 8 hod. Předpokládán návrat je kolem 19 hod.

Zápisovací seznamy jsou k dispozici na Katedře klasické filologie (Vodární 6), na Katedře historie (Křížkovského 10) a na Katedře dějin umění (jezuitský konvikt). Počet osob je omezen na 40 účastníků.

Případné další informace podá PhDr. W. Engelbrecht, Sekce nederlandistiky při Katedře germanistiky FF UP, kl. 3206.

-wen-

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce vyhláší

9. ročník veřejné literární soutěže

pro studenty Univerzity Palackého

Podmínky soutěže: Předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se miní strojopis [počítačový text] o 30 řádcích a 65 úhzech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je **28. březen 2003**.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny: 1. cena – 2000 Kč, 2. cena – 1500 Kč, 3. cena – 1000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvojují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektorka UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2003 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektora Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc. Obálku označte heslem „Literární soutěž“.

-rup-

Čestné uznání rektora UP autorům vědeckých monografií

Ve snaze zvýšit prestiž vědecké práce na UP uděluje rektorka UP každým rokem *Čestné uznání* autorům vědeckých monografií, a to autorům z řad zaměstnanců UP. Výslovně jsou vyloučeny pro udělení *Čestného uznání* a) publikace populárně vědecké, b) učební texty a učebnice. O zařazení předložených publikací do kategorie „vědecké monografie“ rozhodne grémium složené z proděkanů pro vědeckobadatelskou činnost všech fakult UP a prorektora pro vědeckobadatelskou činnost.

O udělení *Čestného uznání* může požádat každý zaměstnanec UP, a to tak, že zašle monografii, jejímž je autorem (nebo na níž se autorsky podílí jako v pořadí první autor) prorektorovi pro vědeckobadatelskou činnost spolu se žádostí **do 18. 10. 2002**.

Čestné uznání obdrží autoři všech vědeckých monografií, které a) nesou v roce daného kalendářního roku, nebo b) nesou v roce předchozího, pokud již *Čestné uznání* neobdrželi.

Čestné uznání předává rektorka UP na slavnostním shromáždění na konci každého roku.

-rup-

Iberoamerická cena 2002

S cílem podníit a rozšířit znalosti a výzkum o Latinské Americe a Iberském poloostrově mezi vysokoškolskými studenty v České republice vypisují velvyslanectví iberoamerických zemí akreditovaných vládou České republiky (Argentina, Brazílie, Kolumbie, Kuba, Chile, Španělsko, Mexiko, Peru, Portugalsko, Uruguay a Venezuela) *Iberoamerickou cenu 2002*.

Podmínky:

Soutěže se mohou zúčastnit všichni vysokoškolská studenti s pobytem v ČR, kteří předloží práci mající přímý vztah k Latinské Americe či k Iberskému poloostrovu. Práce musí být napsány ve španělském nebo portugalském jazyce a musí být přiloženo univerzitní potvrzení o jejich akademické kvalitě vystavené profesorem nebo vedoucím oddělení či ústavu, kde uchazeč studuje.

Práce je nutno odevzdat v trojím vyhotovení v kanceláři sekretariátu Pro Tempore (Velvyslanectví Uruguaye, Muchova 9, 160 00 Praha 6) **nejpozději do 29. 10. 2002**.

Po obdržení všech soutěžních prací se sejde porota, která práce zhodnotí a udělí příslušné ceny a vyznamenání.

Porota udělí tři hlavní ceny: jednu první cenu ve výši USD 1200, jednu druhou cenu ve výši USD 800, jednu třetí cenu ve výši USD 500.

-red-

Projekt pro podporu studia studentů se specifickými potřebami na UP

V polovině letošního roku byl v rámci transformačního a rozvojového *Programu na podporu integrace zdravotně handicapovaných studentů do studia a vyrovnávání příležitostí přístupu ke studiu uchazečů z různě znevýhodněných sociálních skupin* schválen rozsáhlý projekt s názvem „**Rozpracování koncepce integrovaného systému podpory vyrovnání studijních příležitostí studentů se specifickými potřebami na UP**“. Na řešení tohoto projektu se kromě dvou klíčových pracovišť Katedry speciální pedagogiky (PdF UP) a Katedry aplikované tělesné výchovy (FTK UP) podílejí i další odborníci z ostatních fakult a celouniverzitních zařízení Univerzity Palackého. Projekt má integrační charakter a vychází z *Dlouhodobého záměru Univerzity Palackého*, ve kterém je zřetelně deklarována potřeba věnovat systematickou pozornost podpoře studia studentů se zdravotním postižením. Aktivní realizace toho projektu je zasazena do rámce aktuálně platných evropských legislativních norem, přičemž je směřována nejenom ke studentům s tělesným či smyslovým postižením, ale také k osobám s narušenou komunikační schopností, včetně studentů s perzistentní specifickou vývojevou poruchou učení a studentů z tzv. menšinových jazykových skupin.

Přednášky a kurzy nederlandistiky

V zimním semestru 2002 se konají následující přednášky v rámci Studia generale na nederlandistice FF UP:

- pondělí 7. 10. 2002: Prof. Cor van Bree (Universiteit Leiden), Het Middelnederlands (11.30–13.00 hod. a 15.00–16.30 hod. v místnosti S9 na Křížkovského 10);
- úterý 8. 10. 2002: Prof. dr. Cor van Bree (Leiden), Het Nieuw-Nederlands (9.45–11.15 a 15.00–16.30 hod. v místnosti 204 na Křížkovského 14);
- pondělí 25. 10. 2002: Dr. Waldemar Mooaicki (Rheinische Friedrichs-Wilhelms-Universität Bonn), Niederländische Einflüsse in der mittelalterlichen Baukunst des Deutschordenslandes Ermland (11.30–13.00 hod. v místnosti S9 na Křížkovského 10);
- úterý 26. 10. 2002 – 9.45–11.00 hod. – pokračování z pondělí, nyní v místnosti 204 na Křížkovského 14;

Znovu seminář společenství pro studium hlasu a řeči

Ve středu dne 9. října 2002 se ve 14. hod. v posluchárně P7 Pedagogické fakulty UP (Žižkovo nám. 5), uskuteční 9. opakovaný seminář univerzitního Společenství pro studium hlasu a řeči. Hlavním tématem semináře bude problematika koftavosti. Odborný program doplní hudebními ukázkami posluchači katedry hudební výchovy PdF UP.

-jep-

Hlavní sledované cíle projektu jsou řešeny v několika rovinách. Konkrétními výstupy bude např. zpracování návrhu komplexního systému řešení podpory vyrovnání studijních příležitostí na UP v rámci celouniverzitní koncepce, vydání informačního a metodického materiálu, uspořádání odborných seminářů spojených s proškolením pro pracovníky UP k problematice studia osob se specifickými potřebami na vysoké škole, adaptace mobilního technického vybavení Centra pomoci handicapovaným a modernizace vybavení vybraných učeben, rozšíření průběžně poskytovaného poradenského servisu v rámci výuky i volnočasových aktivit studentů, rozpracování koncepce zkvalitnění podmínek přijímacího řízení pro studenty se specifickými potřebami, sestavení aktuálního seznamu studentů se specifickými potřebami na UP a jejich studijních plánů, prezentace hodnocení studia samými studenty a další aktivity.

Jelikož se jedná o první zprávu, další informace o průběhu řešení projektu budou zveřejněny také v následujících číslech Žurnálu UP.

Jménem řešitelského týmu Mgr. K. Vitásková,
Katedra speciální pedagogiky PdF UP

- pondělí 11. 11. 2002 (11.30–13.00 hod. a 15.00–16.30 hod.), úterý 12. 11. 2002 (9.45–11.15), čtvrtek 14. 11. 2002 (11.30–13.00 hod.): Lic. Laura Van Aert (Vrije Universiteit Brussel), semináře na téma Antwerpen in de Tachtigjarige Oorlog. V pondělí v S9 (K10), ostatní dny v 204 (K14). Program studium generale je financován z grantu nizozemsko-vlámského referátu „Nederlandse Taalunie“.

Stejně jako v předchozích letech nabízí sekce nederlandistiky kurzy nizozemštiny, afrikánštiny a frištiny pro studenty ostatních fakult, jako předmět typu C. Kurzy se konají od 6. 10. 2002 následně:

- nizozemština pro začátečníky – kód niz/niz1 – pondělí 16.45–18.15 v S9 na K10 (Mgr. M. Kříž);
- nizozemština pro pokročilé – kód niz/nip1 – středa 16.45–18.15 v 204 na K14 (Mgr. K. Málková);
- afrikánština pro začátečníky – kód niz/afz1 – úterý 16.45–18.15 v seminární knihovně nederlandistiky (místnost 312 na Křížkovského 12; L. Barnard, MA);
- afrikánština pro pokročilé – kód niz/afp1 – středa 16.45–18.15 v seminární knihovně nederlandistiky (L. Barnard, MA).

Zájemci o frištinu se mohou spojit s PhDr. R. Uvírou, ČSc. – kl. 3218 (pracovna č. 71 na 2. poschodí Křížkovského 10).

Kapacita pro výuku: kurzy nizozemštiny 40 míst, kurzy afrikánštiny 10 míst (lze případně rozšířit), kurzy frištiny 8 míst.

-wen-

OTÁZKA PRO JUDR. L. ANTONŮ

Jaké jsou aktuální majetkoprávní převody na UP?

Těsně před prázdninami jsme požádali **vedoucího právního oddělení RUP JUDr. L. Antonů** o poskytnutí informací o dokončených majetkových převodech mezi Statutárním městem Olomouc (SMO) a UP:

JUDr. L. Antonů: *Zasedání Správní rady UP konané 6. 5. 2002 projednalo v souladu s ustanovením § 15 odst. 1 zák. č. 111/1998 Sb., majetkoprávní záležitosti, tzn. úplatné převody nemovitostí (pozemků a budov) na jiné právnické osoby, bezúplatné nabytí nemovitého majetku do vlastnictví UP a zřizování věcných břemen. Podle zápisu č. 13 z uvedeného zasedání SR UP byl udělen předběžný souhlas ke směně pozemků mezi UP a SMO a současně zřízen věcného břemene ve prospěch Vrchního státního zastupitelství Olomouc. Převáděným majetkem UP byly pozemky v k. ú. Olomouc-Hejčín (pozemky*

převáděné SMO navazují na objekt užívaný PŘF UP na Tomkově ulici) a převáděným majetkem SMO byly pozemky v k. ú. Olomouc-město (pozemky převáděné na UP souvisejí s objekty PŘF, PF a SKM UP). Popsané majetkoprávní změny byly v souladu s koncepcími záměry UP, jež byly schváleny a odsouhlaseny orgány naší vysoké školy. Realizace zmíněných právních dokumentů a vložení změny vlastnických práv a věcného břemene do katastru nemovitostí bylo poměrně složité záležitosti, jež si vyžádala poněkud delší čas. Katastr nemovitostí povolil vklad dne 18. 9. 2002, přičemž účinky vkladu vznikly dnem 2. 7. 2002. Lze tedy oznámit akademické obci UP, že od 2. 7. 2002 je UP vlastníkem nemovitostí, jež na ni byly převedeny z majetku SMO.

-red-

Děti ze zkumavky: pokrok nebo slepá ulička? /2/

Dokončení z minulého čísla

V minulém čísle Žurnálu UP jsme publikovali první část rozhovoru o metodě IVF + ET („oplození ve zkumavce“) a činnosti Centra asistované reprodukce na Porodnicko-gynekologické klinice LF a FNO s jeho vedoucím lékařem – odborným asistentem **MUDr. J. Dostálem, Ph.D.**; dnes přinášíme druhou polovinu:

Jak vypadá vlastní přenos embryí do dělohy?

Embryolog nasaje embrya do jemného teflonového katetru. Gynekolog opatrně zavede katetr hrdlem děložním do dutiny děložní a provede vstříknutí malého množství kultivačního média s embryi. Vzhledem k vyšší pravděpodobnosti vícečetných těhotenství přenášíme maximálně dvě až tři embrya.

Do jaké míry je tento výkon náročný pro pacientku?

Jde o zcela bezbolestný výkon, většina žen jej vůbec nezaregistruje. Doporučujeme ženám, aby u nás setrvaly po výkonu na lůžku dvě hodiny, poté mohou samy odejít.

A co se děje pak?

Během čtyř až šesti dnů po embryotransferu by mělo dojít k implantaci embryí v děloze. Žena užívá léky, které zvyšují pravděpodobnost otěhotnění. Přibližně 14 dnů po přenosu embryí se provádí odběr krve, pomocí něhož se stanoví hladina hCG (lidský choriový gonadotropin), kterým se prokazuje těhotenství.

Kolikrát může jedna žena celý tento cyklus absolvovat?

Dá se říci, že z medicínského hlediska neomezeně. Počet opakování cyklů IVF je limitován zdravotní politikou pojišťoven – zdravotní pojišťovny celý cyklus klasického IVF (bez manipulací – ty se připlácejí) hradí, a to celkem čtyřikrát stimulaci a třikrát kompletní cyklus IVF + ET. Pokud chce pacientka dále pokračovat v léčbě, musí si cykly hradit sama. Průměrná částka za jeden kompletní cyklus IVF+ET se pohybuje kolem 50 000 Kč.

Po úspěšné implantaci pak následuje standardní těhotenství, nebo je provázejí nějaké komplikace?

U klasického IVF jde o normální těhotenství, pouze s větším rizikem vícečetných těhotenství. Určité riziko je z dnešního pohledu po užití mikromanipulační metody ICSI. Při této metodě se zasahuje do integrity vajíčka; panují obavy, že by tento zásah mohl působit genetické anomálie. I když se tato metoda užívá ve světě deset let a narodilo se po ní řádově 20 tisíc dětí bez statisticky průkazného vyššího počtu vrozených vývojových vad, těhotným ženám po užití této techniky doporučujeme genetické vyšetření.

Co se stane s ostatními zmrazenými embryi, která po úspěšné završeném těhotenství už pár nebude potřebovat?

Pár podepisuje informovaný souhlas, v němž před zmrazením rozhodne, jaký bude jejich další osud. Pokud žena neotěhotní, mohou být embrya přenesena v následujících cyklech, nebo žena z léčebného cyklu IVF otěhotní a pokud bude chtít v budoucnu otěhotnět znovu, mohou se zamrazená embrya přenést. Další možností je darování embryí jinému páru nebo darování k vědeckým účelům. Poslední možností je pak žádost o ukončení skladování embryí.

Jak dlouho mohou být embrya zmrazena?

Doporučuje se pět let.

Takže zde máte banku embryí, banku spermií...

Ano, pouze oocytů (lidská vajíčka) lze v současné době zamrazit velmi obtížně.

Kolik provádíte ročně kompletních cyklů oplodnění ve zkumavce a přenosu embryí?

Provádíme v průměru 200 až 250 cyklů za rok. V celé republice se z asistované reprodukce narodí ročně přibližně jedno procento dětí.

Víte, kolik dětí se takto narodilo ve světě?

V současné době bylo dosaženo porodu milionové dítěte ze zkumavky.

Stoupá zájem o asistovanou reprodukci?

Situace souvisí se socioekonomickým vývojem: zájem je větší, ale je to i otázka vyšší informovanosti lidí. Dříve prostě manželství zůstávala bezdětná a smířila se s osudem, dnes pokud si lidé něco hodně přejí, chtějí svůj zájem prosadit – a jsou informovaní

o možnostech, jak to učinit. Je také skutečností, že sterilita přibývá. Kromě toho je tu další – etický, filozofický a možná i politický problém: jestliže totiž provádíme léčbu metodou ICSI, pak je pravděpodobné, že mužští potomci zplodeni z tohoto typu léčby, budou nositeli stejné poruchy plodnosti, a budou tedy znovu vyžadovat tento způsob léčby. Do problematiky léčby neplodnosti vstupuje i otázka svobodného rozhodnutí rodičů a zájmu dítěte – zda je v jeho zájmu, aby bylo neplodné. Je to diskutabilní problém, analogický např. se situací léčby cukrovky: léčba cukrovky se postupně zdokonalila tak, že ženy, které dříve s touto chorobou nemohly mít děti, protože by je vůbec nedonosily, nyní děti mají; tyto děti ovšem jsou většinou opět nositeli onemocnění cukrovkou. Lidé tedy mají možnost svobodně se rozhodnout, co chtějí.

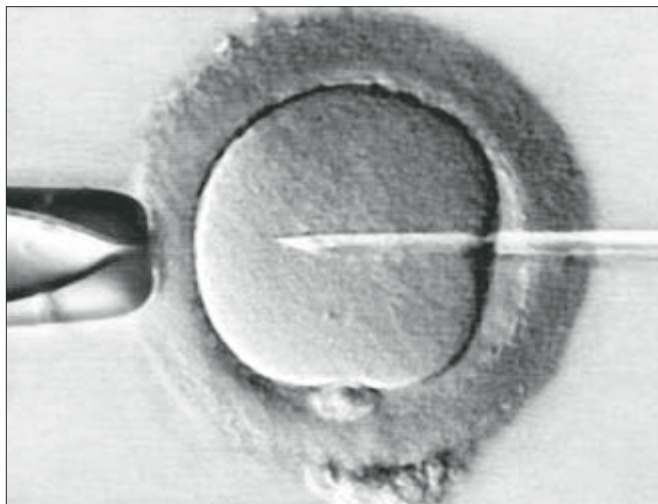
Pak tedy vzniká otázka, zda pokrok v medicínských vědách musí vždy jednoznačně pomoci v chorobě, zda nemůže z dlouhodobější perspektivy také uškodit?

Nepochybně – jak už to dávno popsál Charles Darwin – strom života má své kofeny, ale i větve, na nichž se lidská populace vyvíjí. Není vyloučeno, že se pohybujeme na okrajových větvích koruny stromu života. Dá se předpokládat, že autoregulační mechanismy určí, kam se bude populace vyvíjet. Tyto zatím nedostatečně poznání mechanismy se uplatňují jak na úrovni buněk, v našem případě na úrovni interakce pohlavních buněk, tak na úrovni živočišných populací.

Kromě léčebné praxe se Centrum asistované reprodukce věnuje také výzkumné činnosti. Čeho se týká?

Rešíme v současné době dva grantové projekty. Jsme spoluréšitelé vědeckovýzkumného záměru MŠMT, který získal Ústav lékařské genetiky a fetální medicíny s názvem „Prekoncepční a prenatální prevence vrozených vývojových vad a dědičných one-

mocnění s jejich intrauterinním a postnatálním lékařským řešením. Snížení rizika vícečetných těhotenství v programu IVF+ET. Etické, psychologické a právní aspekty těchto stavů.“ Druhý řešený projekt „Receptivita endometria ve vztahu k úspěšnosti přenosu kryokonzervovaných embryí“ je grantem IGA MZD ČR. Přednášíme na kongresech a výsledky své práce průběžně publikujeme v domácích a zahraničních periodících.

▲ Mikromanipulační metoda vpichu jedné spermie do vajíčka (ICSI – IntraCytoplasmic Sperm Injection).

Na našem pracovišti probíhá rovněž postgraduální výuka doktorského studijního programu. V současné době se jedná o dva kolegy, kteří toto studium dokončují.

Jak vidíte pozici olomouckého CAR ve srovnání s podobně orientovanými pracovišti v republice?

Mezi českými pracovišti si vedeme dobře. V letech 1999 a 2000 jsme dosáhli úrovně 35–40 % otěhotnění na embryotransfer (statistické výsledky jsou známy s odstupem jednoho až dvou let). Informace o našem centru a výsledky své práce zveřejňujeme na internetu tak, aby se pacientky mohly předem informovat a svobodně rozhodnout.

Připravila

V. Mazochová

Absolvent UP světového věhlasu: prof. J. Bártek, Ph.D.

Absolvent Lékařské fakulty naší univerzity **prof. MUDr. Jirí Bártek, Ph.D.**, byl zařazen do první desítky nejcitovanějších autorů českého původu ve světě v přírodovědeckých oborech. Na poli molekulární a buněčné biologie a biomedicíny je jedním ze tří nejcitovanějších českých vědců (kategorie 8000–12 000 citací od roku 1980). S několika svými moravskými spolupracovníky (mezi nimi je i jeho manželka, rovněž absolventka UP) zaujímá mezi českými biology výjimečné postavení. Zabývá se molekulárními mechanismy buněčného cyklu normální a nádorové buňky, tedy příčinami přeměny buňky v nádorovou. Se spolupracovníky publikuje v nejprestižnějších časopisech (*Nature, Science, Oncogene* aj.). Je s podivem, že se ho žádná česká výzkumná instituce nesnaží nějakou neodolatelnou nabídkou přilákat zpět z jeho působiště v Dánsku. (Pramen: Vesmír, září 2002; Lidové noviny, 21. září 2002.)

J. Bártek je rodák ze Šumperka (nar. 1953) a přišel na Lékařskou fakultu UP z přerovského gymnázia. Celých šest let pracoval jako student, zprvu v laboratoři na Ústavu biologie LF UP u prof. M. Hejtmánka (fluorescenční mikroskopická detekce jaderné DNA, vizualizace a analýza DNA mykoplasmen) a později v HLA laboratoři tehdejší Krevní

banky u doc. A. Bártové (histokompatibilní antigeny). V té době vznikly jeho první vědecké publikace a přednášky na studentských vědeckých konferencích. Vědeckou aspiranturu absolvoval v Ústavu molekulární genetiky ČSAV v Praze (téma monoklonální protilátky, hybridomy). Potom přešel do Brna na Masarykův onkologický ústav a odtud ho před sedmi lety zavedla životní cesta do Dánska. Tam působí jako vedoucí oddělení buněčného cyklu Ústavu pro biologii nádorů v Kodani. Udrzuje neobyčejně cenné kontakty s Ústavem patologie a Ústavem biologie LF své alma mater a pomáhá při výchově našich doktorandů. V současné době je u něj na stáži naše doktorandka RNDr. L. Kařková (obor molekulární a buněčná biologie) a nedávno se od něj vrátila postgraduanta MUDr. A. Hlobilková (obor molekulární patologie). Pět vědeckých pracovníků z Ústavu patologie se koncem srpna zúčastnili semináře „Kontrola buněčného cyklu a genová stabilita“ organizovaného J. Bártkem v Kodani. Jednalo se o jednodenní sympozium, kde prezentovali výsledky vedoucí laboratoří, patřící ke skupině těch nejzkušenějších ve svém oboru, jako jsou např. nositel Nobelovy ceny Tim Hunt (Problémy v regulaci buněčného cyklu), Sir David Lane (Vývoj inhibitorů cyklin dependentních kináz) a řada dalších.

-mh-

Čtení může být velké dobrodružství

„Prostředek, jak znechutit beletrii mládeži, se zovze rozbor básně. Básníci jsou lidé, kteří plodí vzletné myšlenky a oblékají je do ozdobného roucha. Na toto roucho se vrhne filolog, nejdříve uřeže z něho všechny ozdoby a roztrídí je. Poté myšlenku svlékne a rozpívá. Taktu připravenou báseň pokrájá na drobné kousky jako salám a jimi krmi vzpouzející se mládež. Když jí tímto způsobem znechutí veškerou básněni, uloží čtyřicet veršů zpaměti, čímž je dílo zkázy dovršeno.“ Citát z knihy Jaroslava Žáka *Kámen mudrců* trefně líčí postup, jak žáky zaručeně odradit od čtení umělecké literatury. Opačnou snahu si vylky za cíl autorky **doc. Dagmar Dorovská** a **doc. Vlasta Reřichová**, jejichž *Čítanka 9* byla Obcí spisovatelů vyhodnocena jako nejlepší učebnice roku 2001 a oceněna Zlatou stuhou za „moderní přístup k literární výchově při uplatnění osobnosti učitele i žáků“. O učebnici jsem hovořila s doc. Reřichovou z Katedry českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty UP.

Paní docentko, můžete ve stručnosti čítanku představit?

Čítanka pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií završuje řadu čítanek, kterou vydává olomoucké nakladatelství Prodos. Dosud byly vydány čítanky pro čtvrtý až devátý ročník, tedy šest knih. Do budoucna ještě připravujeme čítanky pro 2. a 3. ročník.

Do 7. ročníku jsme pojímaly čítanku jako antologii tematicky a žánrově uspořádaných ukázek vybraných především z literatury pro děti a mládež. U čítanek posledních dvou ročníků základní školy nám šlo o to, aby žáci získali alespoň základní přehled o tematické, žánrové i stylové rozmanitosti české literatury, aby si začali postupně vytvářet představu o hlavních vývojových obdobích české i světové literatury, začali si uvědomovat určité vývojové souvislosti jednotlivých literárních druhů a žánrů, různé autorské přístupy k objektivní realitě apod. Proto je čítanka pro 9. ročník koncipována jako chronologicky uspořádaný soubor ukázek. Obsahuje úryvky z české a světové literatury 20. století až do současnosti, čili jsou tu zastoupeni např. i autoři jako Iva Pekárková, Iva Procházková, Michal Viewegh a mnozí další. Chronologický přístup je uplatněn především v první části knihy, mapující českou literaturu. Druhá část, zaměřená na světovou literaturu, se snaží tento princip rovněž respektovat, ale pro snadnější orientaci soustřeďuje texty do tematických okruhů. Je rozdělena do čtyř celků nazvaných Poezie nové doby, Literatura jako paměť společnosti (obsahuje např. ukázky z díla L. Feuchtwangera, L. Mňáčka, A. Solženicyna, Deniku Anny Frankové), Svět je báječné místo... (podle názvu básně L. Ferlinghettiho) a Humor a napětí v literatuře. Zejména při koncipování tohoto oddílu jsme mohly přihlídnout ke skutečnosti, že děti v tomto věku přitahují příběhy s prvky humoru, napětí a dobrodružství.

V čítance jsme se snažily představit to nejlepší, co v naší světové literatuře existuje, ale současně i to, co dosud v čítankách prezentováno nebylo. Např. z tvorby Raye Bradburyho, známého autora žánru sci-fi, jsme záměrně vybraly hororovou povídku Vitr. V čítance se také pokoušíme prezentovat některé ukázky v nových souvislostech – např. vedle úryvku z Pygmalionu G. B. Shawa jsme zařadily ukázku z brněnské adaptace Shawovy hry My Fair Lady (ze Zeliňáku) a pojednání Marie Krčmové o brněnském dialektu.

Ve srovnání s našimi předchozími čítankami jsme se tady mnohem více snažily uplatňovat původní ilustrace z knih, každá ukázka je doplněna vysvětlivkami, fotografií a životopisem autora. Součástí čítanky je metodická příručka pro učitele a pracovní sešit. Jak čítanka vznikala?

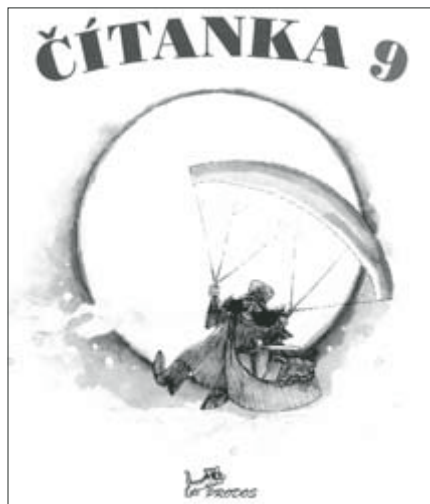
Vznik každé učebnice je poměrně složitá záležitost. Je třeba řešit řadu otázek od základní koncepce až po jednotlivé detaily, v našem případě třeba to, kde opatřit nejnovější fotografie autora nebo jak vysvětlit pojem vesta a la Tattersall, který se vyskytuje v ukázce ze Salingerova románu Kdo chytá v žitě. Velký problém byl i v tom, že jsme měly svou představu, co

všechno by mohlo v čítance být, ale byly jsme limitovány počtem stran.

Máte přehled, kolik čítankových řad je v současnosti na českém trhu?

Nevím to přesně, je jich asi osm. Čítankové řady vydalo několik nakladatelství. Dnes si může učitel vybrat, jaké učebnice bude ve výuce používat. Každé nakladatelství se proto snaží vydat co nejlepší čítanku. Hledaly jste inspiraci v „konkurenčních“ čítankách?

Čítanky jsme si samozřejmě prohlédly, ale snažily jsme si ponechat prostor pro vlastní nápady.

Stanovily jste si dopředu nějaká kritéria pro výběr vhodných ukázek z děl české a světové literatury?

Základním kritériem pro nás byly požadavky učebních osnov. Dalším významným kritériem byl záměr

literaturu dětem přiblížit. Ukázat jim, že mohou v literatuře nalézt odpovědi na řadu vlastních otázek, že čtení může být velké dobrodružství. Snažily jsme se vybírat texty, jež by je k literatuře přitáhly, ne odpudily. Výběr ukázek byl ovšem do jisté míry ovlivněn i tím, k čemu samy inklinujeme. Já mám mimo jiné ráda kvalitní detektivní, hororovou a humořistickou literaturu, a proto jsem do čítanky zařadila ukázky z tvorby A. Christie, R. Dahla, R. Bradburyho či B. MacDonalové.

Snažily jste se, aby učebnice odpovídala současným alternativním trendům ve školství?

Ano a zdá se, že právě tuto skutečnost ocenila porota udělením Zlaté stuh. Alternativu vidím již v tom, že jsou naše čítanky určeny jak pro 2. stupeň základních škol, tak pro odpovídající ročníky gymnázií. Předpokládá se, že učitelé budou přistupovat k užívání čítanky diferencovaně se zřetelem k danému typu školy, že přizpůsobí výuku podmínkám v konkrétní třídě a budou přihlížet k zájmům, potřebám a schopnostem žáků. Rovněž metodická příručka přináší celou řadu podnětů k uplatnění alternativních metod. Myslím, že texty v čítance a úkoly v pracovním sešitě mohou nejen přispět k vytváření vztahu ke slovesnému umění, ale při použití adekvátních metod vést i k rozvoji čtenářské gramotnosti a kritického myšlení.

Zaznamenaly jste již na vaší učebnici ohlasy ze strany učitelů českého jazyka?

Jelikož se čítanka nepoužívá dlouho, máme zatím pouze dílčí informace. Hodně kladných ohlasů máme na čítanku pro 8. ročník, která je rovněž koncipována chronologicky, což většina učitelů vítá. Po roce 1989 se zdálo, že chronologický přístup bude v literární výchově potlačen. Nyní se však ukazuje, že v posledních ročních základní školy je třeba hledat optimální poměr mezi informativní a čtenářsky stimulativní funkcí literární výchovy.

Rozhovor připravila

A. Novobilská

OHLÉDNUTÍ

Emigrace a identita

V průběhu nedávno proběhlé psychologické konference (viz ŽUP č. 2, str. 1–2) hovořil k plénu psychologů mj. i doc. J. Diamant, významný český neuro-psycholog. K letošnímu tématu „Kořeny a vykořenění“ přednášel zasvěceně o problému emigrace a identity. **Pětatřicet milionů lidí je „v pohybu“, Evropa je poměrně silně zastoupena**

V současné době je tzv. v pohybu zhruba 35 mil. lidí, z toho je 15 mil. uprchlíků a 21 mil. bezdomovců. Zaměříme-li se na migraci podle kontinentů, největší přemísťování obyvatelstva zaznamenává Asie, následují Afrika, Evropa, Severní a Jižní Amerika, nejnížeji potřebu k stěhování mají lidé v Austrálii. Evropa je tedy poměrně silně zastoupena. Proces stěhování národů pokračuje i v tomto století a vyvolává řadu problémů. J. Diamant charakterizuje emigraci jakožto náhlou, dlouhodobou změnu dosavadního životního prostředí, dočasné nebo trvalé přerušení zvyklostí, tradic pracovních a sociálních vztahů spojené s pokusy o návratnost v nových životních podmínkách. *Mohli bychom ji přirovnat k psychochirurgickému zásahu do našeho života, jenž má své následky trvalé a zásah se vléci i po několik generací*, sdělil doc. J. Diamant, který emigroval v r. 1968 do Holandska. *Emigrace patří k mezimí životním situacím. V Frankl* ji srovnává s pobytem v koncentračním táboře, s živelnými pohromami či neštěstím*, dodal.

Emigrace přináší stres, psychické či psychofyziologické poruchy

Jaké jsou vnitřní pohnutky vedoucí k emigraci? Významný neuro-psycholog říká, že lidé většinou ze země odcházejí, protože místní poměry jsou pro ně neuspokojivé, nepříjemné, často neúnosné. Řada lidí volí emigraci jakožto zkratkové řešení, přičemž motivy jsou různé (politické, ideologické, náboženské, ekonomické, rodinné či pracovní). U posledních vln

emigrantů převládaly však motivy ekonomické. *Emigrace je náhlý, často brutální zlom v životě jedince, který se odpoutal od dosavadního prostředí a připoutal k prostředí novému. Člověk má snahu přizpůsobit se co nejdříve a nejdokonaleji. Důležitým faktorem k opuštění země je však okolnost, zda to činíme pod nátlakem, nebo zda ji opouštíme z vlastního rozhodnutí*, zdůraznil J. Diamant a připomněl, že vyhnánství bylo v dějinách často používáno jako trest (kupř. A. Solženicyn**). Emigrace přináší dlouhodobý stres, jehož následkem může být porucha psychická, výjimkou však nejsou i poruchy psychofyziologické.

Přizpůsobit se a ztotožnit se s novou zemí není jednoduché

I v novém prostředí se člověk snaží uchovat staré normy, hodnoty, tradice či zvyklosti. Chce zachovat znalost životní historie, vlasti a rodiny, chce si zachovat identitu. Jenže emigrace ve své podstatě identitu ohrožuje. Dříve nebo později si títo lidé kladou otázky: Kdo a čím vlastně jsem? Kam patřím? A jak zmínil J. Diamant, problém se netýká pouze té které generace. Stejnou otázku si mohou pokládat synové a dcery emigrantů i jejich vnoučata. *Přizpůsobení je proces dvousměrný. Můžeme se snažit přivyknout, ale prostředí nám může klást určité hranice, meze adaptace nebo integrace. V těchto těžkých chvílích je třeba najít rovnováhu. Kritické životní situace vedou člověka k přemýšlení o smyslu života. Pokud člověk nehledá cíl, vůle k hledání je frustrována, dochází ke stresu po domově, únikovým reakcím, depresi, sociálnímu chování, agresi, může dojít k existenciální frustraci. Lidé upadají do bezděčné, deprese a někdy mohou i skoncovat s vlastním životem*, uvedl J. Diamant.

Výhrou je začlenění při zachování citové rovnováhy
Emigrace je proces dlouhodobý, vyvolává rozličné reakce a myšlenkové pochody směřující k adaptaci.

Ještě k praotci Čechovi

V ŽUP r. 11 č. 32 jsou na str. 11 zmíněny potíže normalizačního badání o této osobnosti. Jsou však otázky s ní spojené, které nebyly otevřeny v žádném období našeho historického badání. Jedna z nich je problém jeho seznamování s obyvatelstvem země mlékem a strdím oplývající, které zde žilo v době jeho příchodu. Vzhledem k moudrosti rčení „historia magistra vitae“ považují za nutné, abych se jí pokusil objasnit.

A. Jirásek svou pověst „O Čechovi“ končí obětí zápalnou na poděkování dědkům za nalezení této země. Již se nezmiňuje o tom, co následovalo. Čechové, uskutěčnivše svou oběť, navázali příslušnou oslavou. Když popijeli medovinu, upozoroval náš praotec místní germánské obyvatele, jak se radí, co podniknout s těmito vetřelci. Praotec Čech, rozpo-
menuv se na dávné obyčeje, usoudil, že bude nejlépe zahájit sousedské vztahy přátelsky a pozval i nevidně se tvářící skupinu na pohárek nápoje. Medovina i jim

Slibuji, co jsem slíbil...

Stalo se u mé promoce předminulý týden. Doktorandi ze všech fakult v talárech, promování společně, byli instruováni o pořadu slavnostního aktu. Slavnostní slib měl být čten v latině. Zajímá mě (a nebyl jsem sám) o obsah tohoto slibu – předpokládal jsem, že nebude totožný s promočním slibem po ukončení řádného studia a že bude spíše obsahovat universália společná všem fakultám. A šlo především o princip, aby slib nebyl formální. Instruktori nám nebyli schopni podat výklad, a latinský text ani jeho český překlad k dispozici nebyl. Za této situace byl povolán přítomný vysoký úředník Rektorátu, aby problém („jeden doktorand si přeje znát obsah slibu!“) vyřešil. Avšak ani on mi nesdělal, co budeme slíbovat – a jeho argumentace byla navíc velmi překvapující (cituji): „Doktorandský slib je veřejně přístupný na internetových stránkách ve statutu vaší fakulty a jeho neznalost vás neomlouvá. Měl jste se o to zajímat dřív.“ V tu chvíli jsem se ovšem octl ve společensky i morálně svízelném postavení: slíbit nesrozumitelné, nebo svléknout talář? Chvilku se zdálo, že den mého povýšení bude spíše dnem ponižení. Nevím, jak bych vysvětlil třem malým dětem v sále, že jsem tam nešel, a nevím, jak bych vysvětlil okolostojícím, že jsem tam šel, ačkoliv jsem předtím volal po princepích. Vše nakonec dobře dopadlo – mou čest našísti zachránil spoludoktorand z Teologické fakulty, laskavý dr. Krum-

Člověk si vytváří vztah k nové zemi, poté smířen s realitou se pokouší o jakousi syntézu. Pokud se při zachování citového rovnováhy adaptace a integrace podaří, což se projeví např. tím, že je jedinec podnikavý, tvořivý, má vyhráno. J. Diamant prožil v komunistickém systému léta 1948–1968 a v této souvislosti zmínil, jak totalitní režim ohrožuje identitu člověka. Vůči násilnému omezování svobody jsem reagoval především zvýšenou citlivostí a silnou potřebou hledání návaznosti na minulost. Nejdříve jsem se uchýlil do emigrace vnitřní..., sdělil J. Diamant, jenž pro další léta svého žití zvolil zemi, kterou považoval za humanistickou, za zemi morálních zásad.

(Psychologické dny proběhly ve dnech 12. – 14. 9. v aule FF UP. Pořadatelé byly Českomoravská psychologická společnost, Filozofická fakulta UP a Slovenská psychologická společnost.)

* V. E. Frankl, (1905–1997), rakouský psycholog, neuro-psychiatrie a filozof židovského původu. Byl prof. neurologie a psychiatrie a zakladatelem logoterapie. Žil v Rakousku a Spojených státech. V době druhé světové války byl vězněn v koncentračním táboře. Podle Frankla je podmínkou naplnění lidské existence a zachování duševního zdraví hledání smyslu života, proto se snažil přivést pacienta do takové polohy, v níž byl schopen smysl svého bytí nalézt.

** A. Solženicyn, mj. nositel Nobelovy ceny míru, vypovězen ze SSSR. Zpět do Ruska se z vyhnanství vrátil po dvaceti letech.

M. Hronová

zachutnala a českoněmecké vztahy se začaly vyvíjet v rané středověké pohodě. Dokonce Tito muži při stoupajícím rozařeni obou stran projevil zájem o to, jak tento lahodný nápoj získat a co to vlastně je. Víno, jejich dědy občas získané od římských legií bojem či obchodem, to nebylo. Komunikační těžkosti však byly značné, takže se uplatnil praotcův nápad převést problém na co nejsnadnější. Prohlásil, že je to kvašený med. Stačilo to, i když první slovo znělo složitě. Bylo možné je vynechat. I tak už věděli, co si se sousedy nabízet. Nacionalismus tehdy ještě překážky nevytvářel, to mělo přijít až za tisíc let světového pokroku. Teď se mohly sousedské vztahy upevňovat oslavami ve vzájemné radosti a pohodě.

Jako doklad pravdivosti této pověsti, kterou opomenul Kosmas i Jirásek, lze dodat, že v němčině medovina dodnes sluje Met.

-SM-

polc, který mi obsah slibu ještě před zahájením obřadu reprodukoval, takže jsem také odpromoval.

I když výše zmíněná debata před promoci byla emotivní a jednání pracovníka Rektorátu poněkud povýšené, chci tyto osobní aspekty pominout, to je odpuštěno a zapomenuto. Jde mi spíše o podstatu sporu:

1. Myslím, že je především úkolem univerzity, aby na promoci doktoranda řádně připravila. Znat text slibu je podle mne důležitější než vědět, vedle koho mám stát v řadě.

2. Jistě, kdybych se o slib zajímal dřív, možná bych se textu nějak dopídil, i když – jak jsem si vzápětí ověřil – není pravda, že by text doktorandského slibu byl ve statutu naší fakulty – není tam. Není ani ve statutu univerzity, a není ani na ostatních internetových stránkách univerzitních dokumentů. Doce-la by mne zajímalo, kde tedy slib uveřejněn je, a jakým způsobem s ním doposud byli seznamováni ostatní. V tomto směru mám poněkud obavy.

3. Ale i kdyby byl text slibu všeobecně znám a já byl jediný ignorat, těžko mi může někdo upírat právo slíbovat „informované“ – s argumentem, že jsem se „měl zajímat dřív“. Představte si to překvapení slubnoubenců, kteří mají vyslechnout manželský slib řečneme v japonštině bez nároku na překlad. Odúvodnění? Manželství je přece tisíciletá instituce, takže jste měli dost času si zjistit, co v manželském slibu bývá.

4. Někdo možná namítne, že celý problém naší promoce, resp. slibu, je ve srovnání s ostatní agendou univerzity zveličený a že důležitější je, jak kvalitní absolventy universita vychovává etc. Ano, ale ono to trochu souvisí: škola by neměla tolerovat, aby její absolventi slíbovali něco, čemu nerozumějí. Těžko pak lze předpokládat, že takový slib má nějakou váhu. Neučí se tak doktorand hned od počátku podvádět? Říká se, že kdo není poctivý v malém, není pak poctivý ani ve velkém. A věda na poctivosti stojí. Jak se potom univerzita může zaručit (udělením vědeckého titulu) za budoucí poctivost svých žáků-vědců? Za takové situace by mohl někdo právem namítnout, že celé důstojné klanění v talárech je pouze divadlo, zatímco realita v zákulisí je poněkud jiná.

5. Já sám umím latinsky málo a domnívám se, že většina doktorandů na tom byla a bude podobně. O přítomném auditoriu nemluví. Dnes se komunikuje spíše anglicky. Jestliže má být obřad ozdoben latinou – a z této snahy, nikoliv ze zlého úmyslu, evidentně celý problém neplánovaně vznikl a vyrostl – já nemám námitek, důvody pro latinu tu jsou. Domnívám se, že lze předejít i takovému nedorozumění, ke kterému došlo. Jistě by bylo užitečné, kdyby na internetu slib byl, ale asi nejpraktičtější by bylo nechat v místnosti, kde se doktorandi připravují, text slibu, resp. ještě lépe jeho překlad. A nakonec – slyšel jsem i ohlasy z publika, že by měl být překlad do češtiny během slavnosti. Je to myslím výraz toho, že posluchači chtějí onu událost s doktorandem opravdu sdílet.

Odb. as. MUDr. D. Marek, Ph.D.

Budíž mi dovoleno...

V minulém čísle ŽUP mě zaujal článek pojednávající o tématu Oral History. O metodě, kdy historik usiluje dobrat se pravdy o předmětu svého zájmu nikoli výhradně studiem listinných pramenů, ale také a možná především studiem názorů současníků a účastníků, kteří za svého života přišli do bezprostředního kontaktu se studovaným problémem.

Nejsem historik; přesto mi však budíž dovoleno několik slov k tomuto tématu.

Zaujat jsem byl oním článkem zejména proto, že už několik let mi hlavou vrtá představa, jak by asi v očích historika dopadla třeba moje figura, kdyby informace o ní byla čerpána z kádrových materiálů, školních komplexních hodnocení a podobných oficiálních zdrojů. Ze zdrojů, o nichž účastníci příslušné doby dobře vědí, že dotyčné písemnosti byly době poplatné; že nejsou ničím jiným v než snůskou lži, protože prolhaná doba nemůže po sobě zanechávat než prolhané svědectví. A že historie, která se o takový pramenový materiál opírá, nemůže sama být než jen ubohou karikaturou skutečnosti. Dnešní doba se od doby vymezené minulými desetiletími v leccem liší – ovšem, pokud jde o lhaní, pokračuje se statečně dál, možná na trochu jiný způsob. Chci tím říci, že jsem nikdy historikům jejich práci nezavídal. Lhalo se, podvádělo, předstíralo a písemný obraz doby a jejich aktérů se na dobovou objednávku domalovával asi vždycky. Písemné prameny asi lžou i pokud jde o záležitost zdanlivě tak málo emotivní, jako jsou hospodářské statistiky – ať mi nikdo nevykládá, že Jan Žižka trocnovskému obecnímu úřadu fádne odváděl daně a Jan Amos Komenský za tučnou posvá-censkou husu neupravil žáčkovi vysvědčení.

Stejně jako autor článku jsem si vědom, že metody orální historie mohou být aplikovány jenom v případě doby poměrně nedávné – a ze výpovědi subjektů – účastníků dané doby jsou nutně zatíženy subjektivitou. Jinak asi vnímal dobu normalizace soudruh vyhnáný z teplého místa ve stranickém sekretariátu a jinak soudruh, který zavčas pochopil, která bje a své místo chce si šikovně posichroval. Padesátá léta jinak vnímá kulak, jehož ženu a děti vyhnal z rodného statku do zpustlého pohraničí a jinak bačař komunistického pracovního koncentračního tábora, kterému za zásluhy o socialismus onen statek darovali. Pro další příklady není třeba chodit daleko. Trapné soudní frašky s bývalými komunistickými funkcionáři v režii soudců, pod jejichž čerstvým demokratickým nátěrem zřetelně odpryská-vá základová červeň, vypovídají poměrně přesvědčivě. V téhle souvislosti nemohu nevpomenout akade-mika Viktora Knapa, ještě počátkem devadesátých vědecky uvažujícího o pocitech Klementa Gottwalda v souvislosti s politickými procesy padesátých let; z jeho uvažování jako sláma z bot čouhá fakt, že Knap, koryfej tzv. právní vědy, byl několik let Gottwaldovým tajemníkem.

Článek, který mne inspiroval, mluví také o kvalitativních metodách, pro které jsou subjektivní výpovědi základním informačním zdrojem. Celý život jsem se zabýval kvantitativními metodami – což je v prostředí biomedicínského výzkumu samozřejmé. Teď, na konci své odborné kariéry, se občas musím kvalitativními metodami zabývat. Dívám se na ně kriticky, jejich použití však nezavrhuji. Určitě jsou situace, kdy jinak nelze.

Tak trochu mi srovnání tak zvaně objektivní a tak zvaně subjektivní informace připomíná onu prostínkou anekdotu, kdy plačičí chlapeček hledá pod lucernou korunu ztracenou jinde. Dává přednost hledání pod lucernou proto, že je tam víc světla než v místě její skutečné ztráty.

Metodologie vědy vystihuje tuto situaci pojmem validní měření – májíc tím na mysli požadavek, aby se měřilo opravdu to, co se za měření prohlašuje.

Prof. S. Komenda, LF UP

Primárním cílem výzkumu nesmí být více faktů, ale více faktů strategické hodnoty.

P. Weiss

Únor 1948 a tzv. studijní prověrky na Univerzitě Palackého v Olomouci /3/

Fischerova krátká fascinace nastupujícím komunistickým režimem vyvrcholila na Sjezdu národní kultury, který se uskutečnil v Praze v dubnu 1948. Zde dokonce (na rozdíl od svého březnového manifestu) připustil omezování svobody vědecké práce, když ve svém projevu uvedl: „My jsme si také dobře vědomi toho, že vysoké školy a všichni ti, kdo chtějí působit na vysokých školách, musí tyto skutečnosti, které vznikají – jak jsem již řekl – před našima očima, vzít na vědomí a pokoušet se je zpracovávat v duchu těch dobových tendencí, jimiž je nesena tato přeměna společenských rádu.“ J. L. Fischer však záhy pochopil, čemu vlastně slouží – 27. září 1948 předsednictvo KAV NF v Olomouci oznámilo, že J. L. Fischer si vzal do konce roku dovolenou ze zdravotních důvodů a nebude se zúčastňovat ani schůzi komise, předsednictva a pléna KAV NF.

Pamětníci se shodují v tom, že se Fischer úzce přimkl ke KSČ ve snaze ochránit „své“ dílo, tj. Univerzitu Palackého, před hrozbou nekompetentních zásahů komunistických funkcionářů. Fischerova činnost, ambicióznost a hlavně jeho výrazné zásluhy na budouvší UP v jejích počátcích tato pamětnická tvrzení zajiště potvrdí. Zdá se ale, že Fischerova proklamovaná náklonnost ke komunistické straně měla fundamentálnější a obecnější kořeny a příčiny. Fischer, ostatně jako naprostá většina levicově orientovaných českých intelektuálů, nástup komunistů k moci v dobré víře a upřímně vítal. Sociální nerovnosti první republiky, zhusta reflektované v intelektuální produkci umělecké, publicistické i vědecké, hypertrofovaná moc politických sekretariátů v tomto období, trauma Mnichova a následně okupace, výrazná úloha Sovětského svazu při porážce nacistického Německa, to vše přispělo k nárůstu socialistických tendencí nejen mezi intelektuály hlásící se ke komunistické straně. Nastupující komunistický systém bezprostředně po únoru 1948 navíc dokázal obrátit mnohé příslušníky české intelektuální elity vtáhnou do hry. Najednou získali dojem, že se stali důležitými aktéry při vytváření neopakovatelného a jedinečného dějinného převratu, který zdánlivě (intelektuály všeobecně vyznávaný) hodnotový humanitní systém první republiky s nemalým sociálním akcentem výrazně zdokonaloval a transformoval až k vysněnému ideálu „beztržní společnosti“.

Skutečnost však byla zcela opačná, o čemž se přesvědčil i J. L. Fischer. Ve druhé polovině roku 1949 odešel z rektorského křesla UP (vyminil si však pro zatím nezjištěnou dobu funkci tehdy jediného prorektora), posléze v roce 1954 opustil za doposud ne zcela jasných okolností olomouckou univerzitu a v roce 1956 byl i vyobcován z KSČ. A tato epizoda

jej odsoudila, s výjimkou období let 1968–1969, k životu na periferii akademického světa.

Akční výbor na Univerzitě Palackého vznikl bezprostředně po 25. únoru 1948 a až do prosince téhož roku působil jako celouniverzitní orgán. Při jeho konstituování sehrála rozhodující úlohu stanoviska jednotlivých fakultních organizací KSČ; zvláště aktivně a ultimativně si v tomto ohledu počínala organizace KSČ při Lékařské fakultě, v jejímž čele stál Vladimír Pelikán. Po únoru 1948 pracoval celouniverzitní akční výbor v tomto složení: Josef Hádlík (předseda), Jiří Skalická (místopředseda), členové František Lédl, Alfons Hyška, Ladislav Ovesný, Květa Bulínová, Jaromír Bělič, Jiří Götz, Miloslav Trapl, František Malinský, Jaroslav Vlach, Josef Kvapil, Ivan Trávníček, Blanka Maruštková, Miloš Safář, Svatopluk Trásoň a členové KAV NF J. L. Fischer a Jaroslav Mělník. Mělkovo členství podmínili ovšem komunisté z Lékařské fakulty požadavkem, aby svůj kladný postoj ke „Gottwaldově vládě a jejímu programu“ utvrdil veřejným prohlášením. Během trvání celouniverzitního AV určité docházelo k jeho personální obměnám, o kterých však nejsme informováni. Hlavní příčina těchto personálních změn pravděpodobně spočívala v postupně rostoucí očistné činnosti husté sítě akčních výborů olomouckého regionu. Akční výbory totiž vznikaly jak horizontálně (institucionálně), tak vertikálně (oborově), takže se stávalo, že jeden akční výbor prověřoval osobu, která totéž činila v akčním výboru jiném. Platí to např. o Františku Malinském, který měl jako starosta olomoucké sokolské župy nemalé problémy v sokolské komisi okresního akčního výboru Olomouc-město.

První úkoly celouniverzitního akčního výboru „naoktrojovala“ fakultní organizace KSČ Lékařské fakulty UP 3. března 1948. Vedle výše zmíněného souhlasu s personálním složením akčního výboru požadovali komunisté z Lékařské fakulty přeložení a zbavení asistentury Jiřího Bočka, u Františka Pavlíci, Jaroslava Pojera, Antonína Moreše (Lékařská fakulta) a Jaroslava Albrechta (Filozofická fakulta) písemná prohlášení o jejich loajalitě k nastupujícímu režimu a prověření politické spolehlivosti Oldřicha Pelikána (Filozofická fakulta). Z fakultních spolků měl akční výbor UP odvolat národní socialistické a lidovecké funkcionáře a nahradit je členy či sympatizanty KSČ, které fakultní organizace KSČ LF UP taxativně vyjmenovala. Akční výbor plnil zadané úkoly promptně, již následujícího dne – 4. března 1948 – odvolal z vedení studentských spolků členy nekomunistických stran (s výjimkou sociálních demokratů).

PhDr. P. Urbásek, ředitel Archivu UP
Pokračování příště

YDAVATELSTVÍ UP

Zářijová produkce

Cyrlometodějská fakulta

Studia Theologica 8 – Teologický časopis Cyrlometodějské teologické fakulty UP a Teologické fakulty Jihočeské univerzity ve spolupráci s Teologickou fakultou Trnavské univerzity. Ročník 4, číslo 2. 1. vyd., 81 s.

Filozofická fakulta

Hübschmannová, M.: *Šaj pes dovakeras. Můžeme se domluvit*. 4., nezměněné vyd., 132 s.
Nečas, C.: *Romové v České republice včera a dnes*. 5., doplněné vyd., 132 s.
Válová, K.: *Curia episcopalis Olomucensis v raném novověku*. 1. vydání, 152 s.
Pavličková, R.: *Sídla olomouckých biskupů*. Mecenáš a stavebník Karel z Liechtensteinu-Castelkorna. 1. vyd., 196 s.

Holoušová, D., Krobotová, M.: *Diplomové a závěrečné práce*. 1. vyd., 118 s.

Podlahová, L.: *Ze studenta učitelem. Student – praktikant – začínající učitel*. 1. vyd., 146 s.

Právnícká fakulta

Ščerba, F.: *Výběrová bibliografie článků z trestního práva 1997–2001*. 1. vyd., 186 s.

Středisko distančního vzdělávání

Znebejének, F.: *Teorie sociální změny a mobilizace*. 1. vyd., 50 s.

Fafejta, M.: *Problémy sociálního soužití*. 1. vyd., 62 s.

Kubátová, H.: *Základy sociologie*. 1. vyd., 170 s.

Klimentová, E., Kliment, P.: *Sociální deviace*. 1. vyd., 131 s.

Klimentová, E.: *Sociální politika III*. 1. vyd., 96 s.

Kliment, P.: *Základy psychologie*. 1. vyd., 83 s.

-kop-

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

2. – 11. ŘÍJNA

Blokový seminář dr. Diethera Krywalského (Mnichov). Téma: nejstarší německá literatura. Kurz se bude konat denně od 9.45 do 11.15 hod., posluchařna č. 8, Katedra germanistiky FF UP.

8. ŘÍJNA

Michal Chodaníc: Sever – Jih. Kresby z Izraele a Ruska. Vernisáž výstavy v Galerii Výpad, Purkrabská 2, 18 hod. Pořádá Katedra výtvarné výchovy PdF UP.

Co mohou studenti a učitelé získat používáním slovníku na CD-ROMu? Prezentace slovníku na CD-ROMech vedená lexikografkou Cambridge University Press J. Mooreovou. Při prezentaci proběhne soutěž o tři slovníky Cambridge Learner's Dictionary a jeden Cambridge Learner's Dictionary s CD-ROM. Pořádá Britské centrum KUP ve spolupráci s Cambridge University Press Praha, 15 hod., Křížkovského 14.

Prof. J. Rachůnek, DrSc. (PřF UP Olomouc): Relativně normální svazy. Druhý z cyklu tradičních seminářů Katedry algebry a geometrie PřF UP z univerzitní algebry a uspořádaných množin ve studijním roce 2002–2003. Posluchárna č. 301, Olomouc-Hejčín, Tomkova 40, 13 hod.

9. ŘÍJNA

RNDr. M. Duchoslav, Ph.D. (Katedra botaniky PřF UP Olomouc): Nenápadný půvab geofytů: srovnávací ekologie česneku domácího (Allium oleraceum) a č. viničného (Allium vineale). První z cyklu přednášek pořádaných Katedrou botaniky PřF UP v zimním semestru šk. r. 2002/03. PřF UP, ul. Šlechtitelů 11, hlavní budova, velký přednáškový sál (č. 501), 16.30 hod.

Lubomír Příbyl: Morfomatické síť. Výběr grafiky 1964–2002. Vernisáž výstavy v Galerii IC UP – Zbrojnice, Biskupské nám. 2, 17 hod.

Umělecké debaty PdF UP: L. Příbyl. Další z cyklu besed pořádaných Katedrou výtvarné výchovy PdF UP. Umělecké centrum UP – auditorium, 19.30 hod.

9. – 13. ŘÍJNA

David Greenslade: „The Infant Terrible of Anglo-Welsh Poetry“. Série seminářů a autorských čtení waleského básníka spisovatele. Křížkovského 10, učebna č.18. (9. 10. – 15 hod., 10. 10. – 11.30 a 15 hod.), Ponorka, 1. máje 8 (13. 10. – 16.30 hod.). Pořádá FF UP ve spolupráci s Britskou radou v Praze.

11. ŘÍJNA

XVIII. Zapletalův – Wondrákův medicínský historický den. Klubovna Vlastivědného muzea v Olomouci, Nám. Republiky č. 5, 15 hod. Pořádá Spolek lékařů České lékařské společnosti J. E. Purkyně Olomouc, Sekce dějiny lékařství Vlastivědné společnosti muzejní Olomouc, Česká společnost pro dějiny věd a techniky Rady vědeckých společností ČR, pobočka Olomouc. -red-

Pociťujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovišti UP? Máte dotazy na některého z představitelů akademické obce UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podílet se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce?

Využijte e-mail, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP nebo nás přijďte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpovědi na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat redakce Žurnálu UP.